

ТЕХНОЛОГИК ТАЪЛИМНИНГ ИЖОДИЙ ЙЎНАЛТИРИЛГАНЛИГИДА ҲАМКОРЛИК КЛАСТЕРИ.

Шарофутдинова Раънохон
Абдужабборов Абдухалим

Аннотация: бошланғич синф ўқувчиларини ижодий фаолиятни шакллантиришда ва ривожлантиришда таълим муассасалари ўрни асосида таълим-тарбия сифатини интеграциялаш, ўқув диалоги асосида таълим жараёнини индивидуаллаштириш, ҳамкорликда ўқитиш технологияларини ишлаб чиқиш ва амалиётга татбиқ этишнинг методик тизимини такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Калит сўзлар: Технология, ижодий фаолият, ижодкорлик, бошланғич синф

Республикамиз таълим тизимда ўқувчиларнинг ижодий йўналтирилганлигида ҳамкорлик кластери, яъни таълим субъектларининг ўзаро манфаатли муносабати муғим аҳамият касб этади. Бу таълим берувчи муассасаси сифатида: Олий таълим+умумтаълим мактаблари; таълим олувчи сифатида: бошланғич синф ўқувчилари; ижтимоий буюртмаси сифатида: давлат+жамият+ота-оналарнинг умумий манфаатли мақсадларининг мувофиқлашувидир. Бу кластернинг таъминланиши учун юқорида таъкидлаб ўтилган таълим субъектларининг аниқ вазифалари, амалга ошириши керак бўлган фаолиятлари ҳамда белгиланган масъулиятлари белгиланган бўлиши ҳамда унинг бажарилишини назорат қилувчи механизм ишлаб чиқилиши лозим. Акс ҳолда кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди.

Бугунги кунда таълимнинг халқаро тенденцияси инсон капиталига бўлган эҳтиёжнинг ортиши “ижодий фаолият” категорияларига турли маданий, таълимий ва ижтимоий-иқтисодий муносабатларни назорат қилиб турувчи, бошланғич синф ўқувчиларининг ижодий фаолиятига баҳо берувчи зарурий ўлчов сифатида қаралишига сабаб бўлмоқда. Дунёнинг етакчи таълим муассасаларида бошланғич синф ўқувчиларининг интеллекти ва дунёқарашини ривожлантиришда аниқ ва табиий фанларни ўқитиш, интеграллашган интерфаол таълим технологиялари, виртуал ва экспериментал лойиҳаларни жорий этиш орқали бошланғич синф ўқувчиларининг ижодий фикрлаш фаолиятларини ривожлантиришнинг самарали механизмлари йўлга қўйилмоқда. Хусусан, кенг қамровли тушунча сифатида “ижод” концептини таҳлил қилиш, технологик фанларни ўқитишда бошланғич синф ўқувчиларини ижодий фаолият ва фикрлашга йўналтириш, таълимнинг компетенциявий талаблари таркибини ижодий фикрлаш даражасига оид меъзонлар, хусусиятлар асосида кенгайтиришга оид илмий-тадқиқотларга алоҳида эътибор қаратилиши кузатилмоқда. Ахборотлар кўламининг интенсивлашуви шароитида бошланғич

синф ўқувчиларини ижодий фаолиятга йўналтиришда билимларни танқидий ва ижодий ёндашувга кўра эгаллаш, табиат қонунлари ва борлиқ инъикосида ижодий фикрлашнинг бирламчи функцияларини тадқиқ этишга қаратилган тадқиқотлар фаннинг жамиятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришдаги таъсирини ошириш, ишлаб чиқариш интеграциясини кучайтиришга хизмат қилмоқда.

Мамлакатимизда инсон, унинг ҳар томонлама камол топиши ва фаровонлиги, манфаатларини рўёбга чиқариш шароитларини яратиш, таълим сифати ва самарадорлигини янги босқичга олиб чиқиш борасидаги изчил ислохотлар натижасида умумий ўрта таълим мактаблари ўқув жараёнида бошланғич синф ўқувчиларини ижодий фаолиятга йўналтириб уларни қобилиятларини шакллантириш ғоясини кенг татбиқ этиш имкониятлари оширилмоқда. Шунингдек, технология фанини ўқитишда бошланғич синф ўқувчиларнинг ижодий фаолиятга йўналтириб уларни қобилиятларини шакллантириш технологиялари таркибини кенгайтириш зарурати мавжуд.

Технология фанини ўқитиш жараёнида бошланғич синф ўқувчиларини ижодий фикрлаш қобилиятларини шакллантириш амалиётини таҳлил қилиш, ижодий фикрлаш мезонларини аниқлаштириш, бошланғич синф ўқувчиларининг интеллектуал ривожланишлари ва ўз қобилиятлари, мойилликларига мувофиқ малакаларни эгаллаш бўйича тавсиялар ишлаб чиқиш масаласи инсоннинг таълимоти нафақат объектив билимлар билан, балки унинг кўп қиррали ривожланиши билан ҳам белгиланади шахсият, ички дунёга эътибор ва ҳар бир шахснинг ноёб имкониятлари бўлиб ҳисобланади. Таълим субъектларинг ўзаро манфаатли ҳамкорлигини таъминлашда юқорида айтиб ўтганимиз каби ҳар бирининг вазифаларини ҳамда уларнинг ўрнини белгилаб олиш керак бўлади.

Айниқса, бошланғич синф ўқувчиларини ижодий фаолиятни шакллантиришда ва ривожлантиришда таълим муассасалари ўрни асосида таълим-тарбия сифатини интеграциялаш, ўқув диалоги асосида таълим жараёнини индивидуаллаштириш, ҳамкорликда ўқитиш технологияларини ишлаб чиқиш ва амалиётга татбиқ этишнинг методик тизимини такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Ҳозирги кунда таълимга янгича ёндашувлар таъсирида таълим муассасалари фаолиятни такомиллаштиришнинг муҳим белгиси сифатида ижодий ёндашувни қарор топтириш муаммоси тадқиқ этилмоқда. Шу билан бирга таълим назарияси ва амалиёти таълим муассасаси фаолиятни илмий-методик асосда такомиллаштириш зарурлигини кўрсатмоқда.

Замонавий шароитда бошланғич синф ўқувчиларини ижодий фаолиятни ривожлантиришда таълим муассасаларнинг ҳамкорлиги қуйидагиларга асос бўлмоқда:

биринчидан, жамиятда ижтимоий ва педагогик жараёнларнинг жадал суръатларда амалга оширилаётганлиги (муносабатларнинг инсонпарварлашуви ва демократлашуви, инсон омили ролининг кучаяётганлиги, инновацион жараёнлар асосида таълим-тарбия сифатининг оила ҳамда таълим, мактаб муаммоларига халқ эътиборининг ортиб бораётганлиги ва ҳ.к.);

иккинчидан, умумий, таълим муассасаларининг ҳамкорлик ҳолати (ўқитувчи ва ўқувчиларга етарли даражада педагогик қўллаб-қувватлашнинг берилмаётганлиги, уларнинг ўқув-тарбия жараёнидан қониқмаётганликлари; ўқитувчиларнинг ўқувчилар билан инсонпарвар ва дўстона муносабатни ташкил этиш малакаларининг етарли эмаслиги ва ҳ.к.);

учинчидан, ҳамкор таълим муассасаларнинг таълимий инновацияларга катта эҳтиёж сезиши (бошланғич синф ўқувчиларининг шакллантиришга ва ривожлантиришга қаратилган таълим-тарбиянинг инновацион технологияларини ишлаб чиқиш ва дарс жараёнига татбиқ этиш ва ҳ.к.);

тўртинчидан, мактаб таълимини самарали ташкил этишда олий таълим муассасалари билан доимий алоқани ушлаб туриш орқали янги методикаларни ўзлаштириш (мавжуд муаммоларни илмий таҳлил қилиш ...)

бешинчидан, буюртмачи сифатида ота-оналарнинг ҳамкорлигини таъминлаш (уйдаги таълимнинг узлуксизлигини таъминлашдаги уларнинг билими, боланинг шахсий қизиқишларини инобатга олган ҳалда мақсадга йўналтириш ва ҳ.к.)

Хорижий таълим назарияси ва амалиётида ҳамкорликда ўқитиш ("cooperativ learning") биргаликда ўқитиш анъанавий таълимнинг муқобили сифатида кенг тадқиқ этилган. Таҳлиллар шуни кўрсатадики, ҳамкорлик самарадорлиги умумий натижа ҳисобига иштирокчиларнинг интерфаоллиги, ўзаро алоқадорлиги ва ўзаро масъулияти ва унинг такомиллашувини, гуруҳ иштирокчиларининг конструктив ўзаро биргаликдаги ҳаракатига индивидуал масъулияти ва йўналганлигини таъминлайди. Ҳамкорлик таълим самарадорлигини ошириш омили ҳисобланиб, таълим субъектлар фаоллиги уни такомиллаштиришга хизмат қилади. Таълим-тарбия сифатини такомиллаштириш деганда таълим-тарбия жараёнларини тизимли лойиҳалаштириш ва педагогик қўллаб-қувватлаш, қайта алоқанинг интенсивлигини таъминлаш, педагогик тизимнинг очиқлиги, динамиклиги, статистиклиги, ўқувчиларнинг ўз-ўзини ривожлантириши, интеллектуал, ҳиссий, ахлоқий, маданий, жисмоний имкониятларини фаоллаштиришга эришиш тушунилади.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТ:

73. Oljayevna, O., & Shavkatovna, S. (2020). The Development of Logical Thinking of Primary School Students in Mathematics. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8(2), 235-239.

74. Uljaevna, U. F., & Shavkatovna, S. R. (2021). Development and education of preschool children. *Academica: an international multidisciplinary research journal*, 11(2), 326-329.

75. Shavkatovna, S. R. N. (2021). Methodical Support Of Development Of Creative Activity Of Primary School Students. *Conferencea*, 74-76.

76. Shavkatovna, S. R. (2021). Developing Critical Thinking In Primary School Students. *Conferencea*, 97-102.

77. Shavkatovna, S. R. (2021). Methodological Support for The Development of Primary School Students' Creative Activities. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 2, 121-123.

78. Ra'noxon, S. (2022). BOSHLANG'ICH MAKTAB O'QUVCHILARIDA MATEMATIKAGA MUNOSABAT. *IJTIMOY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(11), 203-207.

79. Shavkatovna, S. R. (2021). Improvement of methodological pedagogical skills of developing creative activity of primary school students. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(10), 289-292.

80. Шарофутдинова, Р., & Абдуллаева, С. (2022). ФИКРЛАШ ҚОБИЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МЕНТАЛ АРИФМЕТИКА. *IJTIMOY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(11), 235-239.

81. Maxamadaliyevna, Y. D., Òljayevna, Ò. F., Qizi, T. D. T., Shavkatovna, S. R. N., & Anvarovna, A. O. (2020). Pedagogical Features Of Mental Development Of Preschool Children. *Solid State Technology*, 63(6), 14221-14225.

82. Shavkatovna, S. R., & Gulbahor, R. (2021). THE IMPORTANCE OF MENTAL ARITHMETIC IN MENTAL DEVELOPMENT IN CHILDREN. *Conferencea*, 68-70.

83. Maxamadaliyevna, Y. D. O „ljayevna, ORF (2020). Tursunova Dilnavoz To „lqin qizi, Sharofutdinova Ra“ noxon Shavkatovna, Ashurova Oygul Anvarovna. Pedagogical features of mental development of preschool children. *Solid State Technology*, 63(6).

84. Mahpuza, A., Rahmatjonzoda, A., & Zilola, X. (2022). ATTITUDE TO MATHEMATICS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(11), 208-212.

85. Mirzaxolmatovna, X. Z., Nematovna, R. S., & Shavkatovna, S. R. (2022). FORMS OF THINKING IN THE PROCESS OF STUDYING MATHEMATICS. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(12), 259-263.

86. Maxamadaliyevna, Y. D., & O'ljayevna, O. R. F. (2020). Tursunova Dilnavoz To 'lqin qizi, Sharofutdinova Ra'noxon Shavkatovna, Ashurova Oygul Anvarovna. Pedagogical features of mental development of preschool children. *Solid State Technology*, 63(6).
87. Ra'noxon, S., Mahpuza, A., & Rahmatjonzoda, A. (2022). THEORETICAL FOUNDATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF LOGICAL THINKING WITH THE HELP OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(11), 881-885.
88. Mahpuza, A., & Rahmatjonzoda, A. (2022). THE USE OF MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN MATHEMATICS LESSONS IN ELEMENTARY SCHOOL. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(11), 213-217.
89. Shavkatovna, S. R. N. (2022). THE ROLE OF FOREIGN EXPERIENCES IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE ACTIVITY IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 10, 128-133.
90. Шарофутдинова, Р. Ш. (2022). БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИДА ИЖОДИЙ ФАОЛИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МОДЕЛИ. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 2(3), 149-158.
91. Shavkatovna, S. R. (2023). DEVELOPMENT OF CREATIVE ACTIVITY OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS AS A SOCIO-PEDAGOGICAL NECESSITY. *Open Access Repository*, 4(03), 51-59.
92. Aminova, F., Ahlimirzayev, A., & Sharofiddinova, R. (2023). USING THE PRINCIPLE OF INTERDISCIPLINARY RELATIONSHIP IN STUDYING DIFFERENTIAL EQUATIONS IN SPECIALIZED SCHOOLS AND ACADEMIC LYCEUMS.
93. Iqboljon, S. (2022). Boshlang'ich Sinf O'quv Jarayonida Axborot Texnologiyalaridan Foydalanish. *Ijodkor O'qituvchi*, 2(20), 137-140.
94. Iqboljon, S. (2022). KOMPYUTER YORDAMIDA DARSLARNI TASHKIL ETISH. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(9), 246-249.
95. Sharofutdinov, I. (2023). DEVELOPMENT OF ACMEOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE EDUCATORS IN THE CONDITIONS OF INFORMING EDUCATION. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(5), 424-429.
96. Sharofutdinov, I. (2023). THE ACTUAL STATUS OF THE METHODOLOGY OF DEVELOPING ACMEOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE EDUCATORS IN THE CONDITIONS OF INFORMING EDUCATION. *Академические исследования в современной науке*, 2(12), 206-213.
97. Sharofutdinov, I. (2023). BO 'LAJAK PEDAGOGLARNING AKMEOLOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINING AMALIYOTDA QOLLASH. Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования, 2(7), 54-58.

98. Sharofutdinov, I. (2023). PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK FANLARNING BO 'LAJAK PEDAGOGLARNING AKMEOLOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDAGI O 'RNI. *Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования*, 2(6), 17-24.

99. Sharofutdinov, I. (2023). TA'LIMNI AXBOROTLASHTIRISH SHAROITIDA BO 'LAJAK PEDAGOGLARNING AKMEOLOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK TIZIMI. *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика*, 2(14), 13-19.

100. Sharofutdinov, I. (2023). TA'LIMNI AXBOROTLASHTIRISH SHAROITIDA BO 'LAJAK PEDAGOGLARNING AKMEOLOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH MODELI. *Наука и технология в современном мире*, 2(13), 77-84.

101. Sharofutdinov, I. (2023). STRUCTURE AND COMPONENTS OF THE DEVELOPMENT OF ACMEOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE EDUCATORS IN THE CONDITIONS OF EDUCATION INFORMATION. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(4), 574-580.

102. Sharofutdinov, I. (2023). FORMS OF SELF-DEVELOPMENT IN FUTURE PEDAGOGUES BASED ON THE ACMEOLOGICAL APPROACH IN THE PROCESS OF INFORMATIZATION OF EDUCATION. *Science and innovation*, 2(B3), 5-8.

103. Usmonjon o'g'li, S. I. (2022). TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNALOGIYA. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 1(12), 120-128.

104. Vasiljonov, A. (2022). Basic theoretical principles of corpus linguistics. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(2), 1-3.

105. Vasiljonov, A. (2022). LINGVISTIK TADQIQOTLARDA KORPUS O 'RGANISH OBYEKTI SIFATIDA. *IJTIMOY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(11), 176-182.

106. Vasiljonov, A. (2022). PRAGMALINGVISTIKA VA UNING TAHLILY SHAKLLANISH TARIXI. *Science and innovation*, 1(B8), 99-105.

107. Vasiljonov, A. (2022). PRAGMALINGUISTICS AND THE HISTORY OF ITS ANALYTICAL DEVELOPMENT. *Science and Innovation*, 1(8), 99-105.

108. Vasiljonov, A., & Isaqova, X. (2023). EFFECTIVENESS OF MOTHER TONGUE EDUCATION IN THE PRIMARY GRADES. *International journal of advanced research in education, technology and management*, 2(2).